

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΠΕΡ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΝΗΣΟΥ ΣΚΟΠΕΛΟΥ

Γ Π Ο

Πρεσβ. Κ. Ν. ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ

Στὸ ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου¹ (Εἰκ. 1), ποῦ βρίσκεται στὴ νῆσο Σκόπελο, ὑπάρχει μαζί με τ' ἄλλα ἔγγραφα καὶ ἡ κατωτέρω ἀνέκδοτη Ἑγκύκλιος ὑπὲρ βοήθειας, τὴν ὁποία ἀναγκάσθηκε νὰ ἀπολύσει ἡ Μονὴ κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰ., ὅταν εὗρέθη σὲ οἰκονομικὴ δυσχέρεια, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνακαίνιση τοῦ ναοῦ τοῦ Καθολικοῦ, ποῦ εἶχε ὑποστεῖ, ἀπὸ τοὺς ἐπισυμβάντας κατὰ καιροὺς σεισμούς, πολλὰς ζημιές.

Ἡ Ἑγκύκλιος αὕτῃ εἶναι γραμμένη στὴν πρώτη σελίδα φύλλου χάρτου διαστ. 600×460 χιλιοστ. καὶ τυγχάνει ἀνέκδοτη καὶ ἀχρονολόγητη. Λόγω τῆς κακῆς καταστάσεώς της ἔχει, γιὰ προφύλαξη, ἐπενδυθεῖ μετὰ χάρτη χρώματος κυανοῦ, ποῦ καλύπτει τὰ ἄκρα τῆς ἀ' σελ. (recto) καὶ ὁλόκληρη τὴν β' (verso).

Ἐπάνω ἀπὸ τὸ κείμενο καὶ στὸ μέσο τοῦ περιθωρίου ὑπάρχει τύπος σφραγιῖδος τῆς Μονῆς, διαμ. 5 χιλιοστ., ἡ ὁποία φέρει τὴν ἐπιγραφή: «ΤΟ ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΟΥ ΙΩΑΝΟΥ ΝΗΣΙ ΣΚΟΠΕΛΟΥ»². Στὸ τέλος τοῦ κειμένου ὑπάρχει ἡ ὑπο-

1. Γιὰ τὴν Ἱ. Μονὴ αὕτῃ βλ. Π. Λαζαρίδου, Μεσαιωνικὰ Θεσσαλίας καὶ Σποράδων, Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον, τ. 19 (1964), Χρονικά II, σελ. 291-293 καὶ Ἀδ. Σάμψων, Ναοὶ καὶ Μοναὶ εἰς τὴν νῆσον Σκόπελον, Ἀθήναι 1974, σελ. 42-44 καὶ 203-206.

Σχετικὰ μετὰ τὰ χειρόγραφα τῆς Μονῆς βλ. Τρ. Ε. Εὐαγγελίδου, Ἡ νῆσος Σκιάθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησίδες, Ἐν Ἀθήναις 1913 σελ. 217. Λίνου Πολίτη, Συνοπτικὴ ἀναγραφὴ χειρογράφων Ἑλληνικῶν συλλογῶν, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 89-90. Ἀγαμ. Τσελίκου, Μικροφωτογραφήσεις χειρογράφων καὶ ἀρχείων (Ἰστ. καὶ Παλαιολογ. Ἀρχεῖο Μορφωτικοῦ Ἰδρ. Ἐθν. Τραπεζῆς), Ἀθήνα 1985, σελ. 14-15, 37-38.

2. Τὸν τύπο τῆς σφραγιῖδος αὐτῆς βλ. εἰς Νικ. Ι. Πανταζοπούλου, Church and Law in Balkan peninsula during the Ottoman Rule, Θεσσαλονίκη 1967, σελ. 114· βλ. ἀκόμη Σφραγιῖδες Ἐλευθερίας (ἔκδ. Ἰστ. Ἐθν. Ἐταιρείας), Ἀθήναι 1983, ἀρ. σφρ. 1458.

Στὸ ἀρχεῖο τῆς Μονῆς ὑπάρχει καὶ ἄλλη μία, παλαιότερη, σφραγίδα, διαμ. 0,004 χιλιοστ., ἡ ὁποία παριστᾷ τὸν Τιμὸ Προδρόμο καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφή: «ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΚΟΠΕΛΟΥ» καθὼς καὶ χρονολογία: 1615 (;).

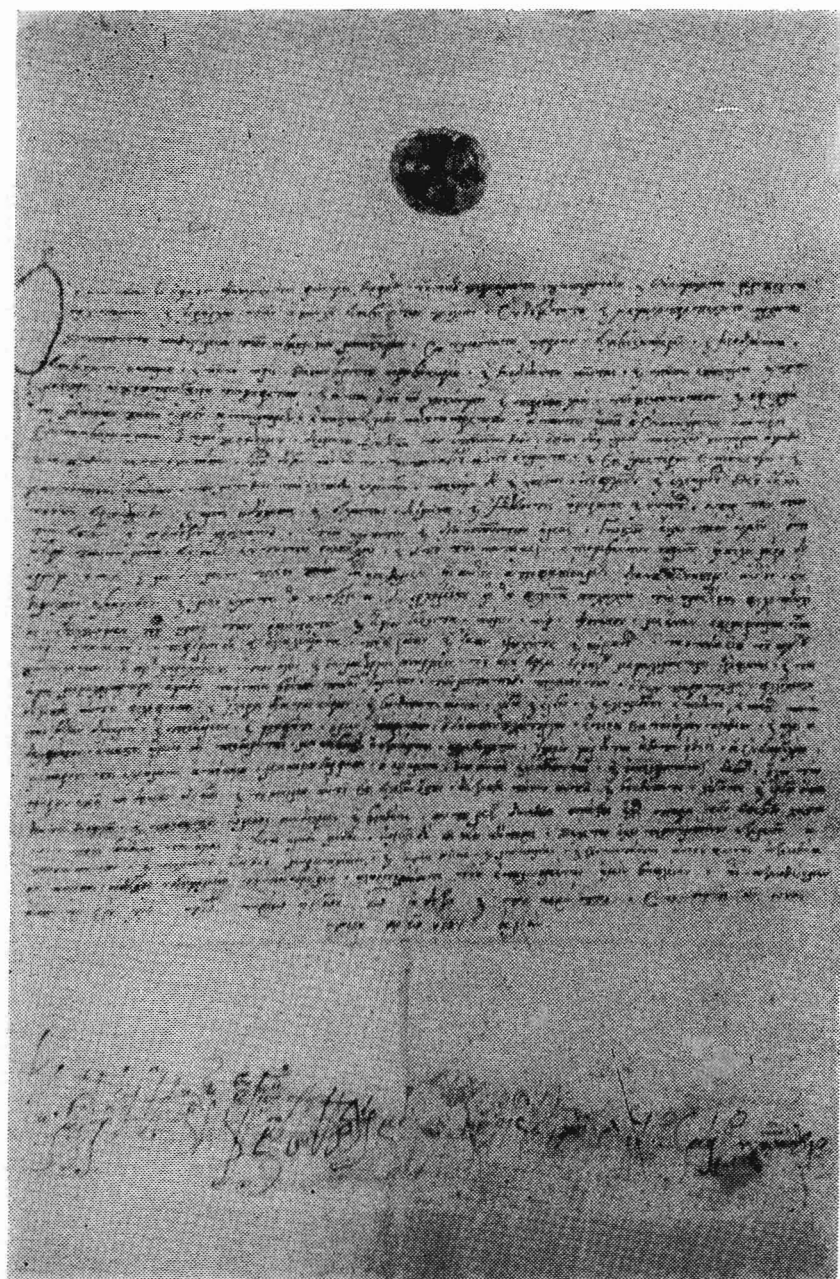


Εἰκ. 1. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Τιμίου Προδρόμου.

γραφὴ τοῦ ἡγουμένου τοῦ Προδρόμου, Κυρίλλου ἱερομονάχου. Κατὰ τὴν μεταγραφὴ τοῦ κειμένου, διατηρήσαμε τὴν ὀρθογραφίαν καὶ στίξιν τοῦ πρωτοτύπου (Εἰκ. 2).

Οἱ ἀνα πάσαν τὴν ὠφήλιον διαλάμποντες φωστῆρες θεόφωτοι τοῦ νοητοῦ στερεώματος, Πανιερώτατοι, κ(αὶ) θεαυγέστατοι Μ(η)τροπολίται / ἀρχιποιμένες, κ(αὶ) Ἱεράρχαι τῶν ἀπαν(τα)χοῦ εὐσεβεστάτων πόλεων· ἐνδοξότατοι κ(αὶ) μεγαλοπρεπέστατοι, ἄρχοντες / Πανοσιώτατοι Καθηγούμενοι τῶν σεβασμίων μοναστηρίων· ἐντιμώτατοι Οἰκονόμοι κ(αὶ) πν(ευματ)ικοὶ π(ατέ)ρες, θεοκυβέρνητοι καραβοκυρέοι κ(αὶ) θεοδίδακτοι ναῦται κ(αὶ) πᾶσης ἐπηστήμης κ(αὶ) τέχνης / μαῖστορες κ(αὶ) πρωτομαῖστοροι των ρουφετίων, κ(αὶ) ἅπας ὁ τοῦ Κυ(ρίου) Χριστῶνυμος κ(αὶ) περιούσιος λαός· τὴν προσήκουσαν κ(αὶ) ὀφειλομένην μετάνοιαν πάσιν ὑμῖν ἀπονέμωμεν ἐκάστω ὑμῶν κατὰ το πρέπων. Ἀπαντες ἡμεῖς οἱ ἑνασκούμενοι πατέρες / ἐν τη σεβασμῷ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, δεόμενοι ἐκτενῶς τὸν ἐπου(ρά)νιον Θεόν, ὅπως δώσει ὑμῖν τα ἐν Χ(ριστῷ) σωτήρια ἀγαθὰ / κ(αὶ) νὰ πληθύνῃ τα υπάρχοντά σας, πρὸς δόξαν κ(αὶ) αἴνον τοῦ

Παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος, κ(αὶ) εἰς ἡμετέραν ἐπισκεψῆν κ(αὶ) / παντοτοίῃν βοήθειαν, τῶν μετα Θεὸν τὰς ἐλπίδας ἐχόντων, προνοία δὲ κ(αὶ) χάριτι τοῦ φιλαν(θρώπου) κ(αὶ) ἐλεήμονος Θεοῦ. "Ἐως / του νῦν ευρισκόμεθα, κ(αὶ) ἡμῆς οἱ δούλοι σας κ(αὶ) εὐχαίται δεόμενοι, κ(αὶ) ἱκετεύοντες ἡμέρας τε κ(αὶ) νυκτὸς ὑπὲρ πάντων / των ευσεβων κ(αὶ) ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῶν ἐλεούντων κ(αὶ) διακονούντων ἡμᾶς. Γνωστῶν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν ὅτι / ἡ 'Ιερᾶ ταύτη Μονὴ ευρίσκετε ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλου κ(αὶ) ἀπο τοῦς κατακεροῦς επισυμβάντων σισμῶν εἰς πόλα μέρι δι/ερράγι ὁ ναὸς κ(αὶ) μοι δινάμενη πλέον νὰ εἰσέλθομεν εἰς αὐτὸν ἀποφασίσαμεν, διὰ νὰ ἀνακενήσομεν αὐτόν, ἐκ / θεμελοίων κ(αὶ) βαράθρον κ(αὶ) μοι ἔχοντες τὰ χριαζόμενα, διὸ ἐρχόμεστε εἰς τὰ φιλάν(θρώπ)α σπλάχνα τῆς ἡμετέρας φιλοπτωχί/ας κ(αὶ) διὸ στέλλωμεν πρὸς υμᾶς των ὁσιώτατων κ(αὶ) ἁγίων Γέροντα, κύριον κύρ Διονήσιον με ἕναν ἐφιμέριόν μας παπα / κύρ 'Ακάκιον. 'Επιφέρων δὲ κ(αὶ) ἁγία Λεῖψανα πρὸς ρῶσιν κ(αὶ) ἴασιν ψυχῆς τε κ(αὶ) σώματος τα οποία εἰσὶ τοῦ ἁγίου / Παντελεῆμον, τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους των ἁγίων κ(αὶ) θαυματουργῶν Αναργίρον, τοῦ ἁγίου Εὐρέμ του ἁγίου μαγαλομάρτιρος Τρίφωνος κ(αὶ) τῆς / ἁγίας μαγαλομάρτιρος 'Αγάθης τα ὁπία βρύουσιν πηγὰς ἱαμάτων τῶν μετα πόθου προσιώντων. "Ὅθεν παρακαλοῦμεν φιλόχριστοι / δέξασθε αὐτοὺς φιλοφρόνως κ(αὶ) ἱλαρὸς διὰ τὸν Κύριον, κ(αὶ) βοηθήσατε αὐτοῖς, λόγῳ κ(αὶ) ἔργῳ κ(αὶ) ἐλεημοσύνην ἐπίδοτε ἕκαστος κατὰ / τὴν ἰδίαν δύναμιν κ(αὶ) προαίρεσιν κ(αὶ) γραφῆτε, ὁ μὲν παρρησίαν, ὁ δὲ σαρανταλείτουργον ἕτερος εἰς τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν κ(αὶ) ἄλος α/δελφάτον· ἕκαστος ὑμῶν ὡς προαιρείται. Μὴ ἐκ βίας ἢ ἐξανάγκης ἀλλαγῶγίστω. "Ίλαρόν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός.» ὃς ἐν Ευαγγελίοις, / μακαρίους τοὺς ἐλεήμονας ἀποκαλοῖ. Μακάριοι γὰρ φησὶν οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.» κ(αὶ) ὁ προφητὰν Ἀββὶδ, «ὅλην τὴν / ἡμέραν ἐλεεῖ κ(αὶ) δανίζει ὁ δίκαιος κ(αὶ) τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς ευλογίαν ἔσται.» Δέξασθε τοίνυν αὐτοὺς κ(αὶ) βοηθεῖσατε, λόγῳ τε κ(αὶ) ἔργῳ ὅπως / διὰ τῆς θεοφιλοῦς κ(αὶ) προσφηλοῦς ὑμῶν συνδρομοῖς κ(αὶ) βοηθείας, αὐτοὶ μὲν δυνηθῶσι συνάξει ἔλεος παρα τῶν ευσεβῶν Χριστια/χῶν, πρὸς βοήθειαν τῆς ἁγίας κ(αὶ) 'Ιερᾶς ἡμῶν Μονῆς, ὑμεῖς δὲ ὡς νέοι κτήτορες, θέλεται ἔχει το μνημόβουνον ἐξημῶν α/κατάπαυστον κ(αὶ) τῷ μισθὸν ἐκ Θεοῦ μυριόπλαστον. Κ(αὶ) τῆς θείας κ(αὶ) μακαρίας κ(αὶ) γλυκυτάτης αὐτοῦ φωνῆς ἀξιοθήσθε/σθε ἀκοῦσαι τό, «δεύττε οἱ ευλογημένοι του πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἐτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἧς ἀζηωθεῖται / ἅπαντες ἐν Χ(ριστ)ῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ὃ ἡ δόξα κ(αὶ) τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας / τῶν αἰῶνων ἀμήν.



Εἰκ. 2. Ἡ ἐγκύκλιος.

‘Ο Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς Μεγίστης Μονῆς τοῦ Προδρόμου Κύριλλος ἱερομόναχος κ(αί) οἱ σὴν εμοὶ ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀδελφοί.

Ἄν καὶ εἶναι ἀχρονολόγητη ἡ ἐγκύκλιος αὐτή, πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι συνετάγη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1804-1805. Καὶ τοῦτο γιατί κατὰ τὸ ἔτος 1804 ἔγιναν τὰ Δίπτυχα τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, στὰ ὁποῖα ἐγράφησαν τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν καὶ ὅσων ἐβοήθησαν τὴν ἀνακαίνιση τοῦ ναοῦ³, ἐνῶ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1805, μετ’ αἵτησιν τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς, ἱερομ. Κυρίλλου, ἀπελύθη Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Ε΄, τοῦ ἀπὸ Νικαίας, μετ’ ὁποῖο συνιστᾶτο τοὺς Χριστιανούς τῆς Πόλεως καὶ σὲ ὅλους τοὺς ὑποκειμένους στὸν Πατριαρχικὸ Θρόνον, Ὁρθοδόξους Χριστιανούς, ὅπως βοηθήσουν τὴν προσπάθεια αὐτῇ τοῦ ἡγουμένου τοῦ Προδρόμου.

Τὸ Πατριαρχικὸ αὐτὸ Γράμμα, τὸ ὁποῖο στὴ συνέχεια ἐκδίδουμε, εἶναι γραμμένο στὴν πρώτη σελίδα φύλλου χάρτου διαστ. 535×385 χιλιοστ. Στὸ τέλος τοῦ κειμένου εἶναι γραμμένη, μετ’ ὡρὴν μελάνη, διὰ χειρὸς τοῦ Πατριάρχου, ἡ μνηολογία· οἱ σημειώσεις, «Εἰς τὴν Ἐλπίδα ἐδιαβάστη... κ.λ.π.» ποὺ βρίσκονται στὸ τέλος τοῦ κειμένου, ἔχουν γραφεῖ δι’ ἄλλων χειρῶν. Κατὰ τὴν μεταγραφὴν τοῦ κειμένου διατηρήσαμε τὴν ὀρθογραφίαν καὶ στίξιν τοῦ πρωτοτύπου. Τὸ Γράμμα ἐξέδωσε καὶ ὁ Τρ. Ε. Εὐαγγελίδης⁴.

Καλλίνικος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Οἱ τῷ καθ’ ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Ἀποστολικῷ τε κ(αί) Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑποκείμενοι Ἱερώτατοι Μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ Θεοφιλέστατοι Ἀρχιεπίσκοποι, καὶ Ἐπίσκοποι / ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ καὶ ἐντιμότετοι κληρικοί. τῆς καθ’ ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐκάστης Ἐπαρχίας, καὶ εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς καὶ ὁσιώτατοι / Ἱερομόναχοι οἱ ψάλλοντες εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ ὅλου τοῦ Καταστένου. Εὐγενέστατοι ἄρχοντες, Τίμιοι πραγματευταὶ καὶ Καραβοκύριοι, χρήσιμοι ἐπίτροποι τῶν / Ἐκκλησιαστικῶν παγκαρίων, πρωτομαγίστορες καὶ μαγίστορες τῶν εὐλογημένων βουφετίων, Δημογέροντες καὶ πρόκριτοι τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ λοιποὶ

3. Τὰ Δίπτυχα τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς φέρουν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή: «Πρόθεσις τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου / ὅποιοι γράψῃ ὀνόματα χωρὶς γνώμης τοῦ κατὰ χαιρὸν ἡγουμένου ἀσυγχώρητος / γέγονε. Αὕτη ἡ πρόθεσις ἀντεγράφη ἡγουμενεύοντες Κυρίλλου τὸ αὐδ’ (1804)». Τὰ παλαιότερα Δίπτυχα τῆς Μονῆς σώζονται στὴν Πρόθεση τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ταξιαρχῶν ποὺ βρίσκεται στὸ ΒΑ τμήμα τῆς.

4. Τρ. Ε. Εὐαγγελίδου, Ἡ νῆσος Σκιάθος ..., ἐνθ’ ἀνωτ., σελ. 186-188.

ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι Χριστιανοὶ ἐκαστῆς πολιτείας καὶ Χώρας τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν, ἅπασι, καὶ εἰρήνη, καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ / εὐλογία καὶ συγχώρησις. Τὸ τῆς ἐλεημοσύνης θεοδίδακτον, καὶ θεοπαράδοτον ἔργον ἀπλῶς μὲν πρὸς ἐνδεεῖς καὶ ἀπόρους διενεργούμενον ψυχοφελὲς ὑπάρχει, κ(αί) / ψυχοσωτήριο, ρύεται γὰρ ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν, κατὰ τὰς θείας Γραφάς. Ὅταν δὲ εἰς θείους ναοὺς καὶ Ἱερὰ καταγώγια μετὰ προθυμίας ἐπιτελεῖται / δαψιλῶς ἐπιχορηγούμενον, ἐν οἷς ἀκαταπαύστως ὑμεῖται καὶ λατρεύεται ὁ ἐν τρισὶ Προσώποις προσκυνούμενος Κύριος, καὶ ἀναίμακτοι θύονται θυσίαι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς / Χριστεπωνύμου πληρώματος καὶ μάλιστα τῶν ἐλεούντων καὶ βοηθούντων, τότε δὴ καὶ ἡ ἀντιμισθία τοῖς ἐλεοῦσι μερίζων ἀπόκειται, «ὡς ἀγαπητὰ γὰρ τὰ σκηνώματα Κυρίου τῶν δυνάμεων» / κατὰ τὸν Ἱερὸν ἐν προφήταις Ψάλμωδόν. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ διατελεῖ Ἱερὸν καὶ Σεβάσμιον ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν Κοινόβιον Μοναστήριον τιμώμενον μὲν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἐπιλεγόμενον δὲ τοῦ Δοκίμου ὅπερ κρίμασιν οἷς μόνος οἶδε Θεός, σκηπτοῦ / ἐμπεσόντος πρὸ οὐκ ὀλίγου καιροῦ ἐν τῇ ἐν αὐτῷ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ θόλου καταρραγέντος καὶ πολλὰ τῆς Ἐκκλησίας μέρη ἀναμοχλεύσαντος, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κολῶνας, καὶ / καμάρas κατεδαφίσαντος, κινδυνεύει ἤδη ὑπὸ τῆς ἐπενεχθείσης τοσαύτης ζημίας τέλεον ἐρμηθῆναι. Ἄτε δὴ μὴ θαρρούντων ὅλως τῶν ἐν αὐτῷ κοινοβιακῶς ζώντων πατέρων διὰ / τὸν ἐνδεχόμενον ὀλοτελῆ κρημνισμόν, εἰσελθεῖν ἐν τῇ Ἱερᾷ ἐκείνῃ Ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ ἵστασθαι ἐν αὐτῇ διὰ τὸν ἐπαπειλούμενον ἐξ ὑπογείου κατεδαφισμόν, οἵτινες καὶ πολλάκις ἔγνω/σαν καταλιπεῖν αὐτὸ ἐκλελειμμένον ἐρείπιόν, καὶ ἀπελθεῖν, καὶ ἕτερον ὑποδύσασθαι, ὡς μὴ ἔχοντες ὅλως τὸν τρόπον τῆς ἀνεγέρσεως καὶ ἀνοικοδομῆς τῶν κατακριμνησθέντων / ἐκείνων μερῶν τῆς τε Ἱερᾶς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Μοναστηρίου αὐτῶν, κρείττονι δὲ λογισμῷ ἑαυτοὺς ἀνακτησάμενοι, καὶ τῇ παρὰ τῶν φιλελεθμόνων Χριστιανῶν συνδρομῇ τε καὶ / βοηθείᾳ μετὰ Θεὸν τὰς ἐλπίδας ἀναθέμενοι καὶ πεπεισμένοι, ὅτι πᾶς εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος εὐμενῶς δέξεται αὐτούς, ἅτε πρῶτον ἤδη τῇ Χριστιανικῇ αὐτοῦ συμπαθείᾳ προστρέ/χοντας καὶ προσερχομένους διὰ τὸ κατεπεῖγον τῆς ἀνάγκης αὐτῶν ἐπέσχον τὴν βουλὴν καὶ προθυμίαν τῆς ἑαυτῶν ἀναχωρήσεως καὶ κοινῶς ἐκλεξάμενοι τὸν παρόντα συγκοι/νοβιάτην αὐτῶν ὁσιώτατον Καθηγούμενον τοῦ Ἱεροῦ αὐτῶν μοναστηρίου κὺρ Κύριλλον, ὡς ἄνδρα τίμιον καὶ ἀρετῇ ἐς ἄκρον ἐπιμεμελημένον, σεβασμόν τε καὶ ζῆλον

εὐθέως / πνέοντα ὑπὲρ τῆς ἀνασώσεως τῆς μετανόας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ καταπεπτωκότος ἐκείνου ναοῦ πέμπουσιν εἰς τὰ φιλελεήμονα σπλάχνα ὑμῶν τῶν ἀπανταχοῦ εὐλογημένων Χρι/στια-
νῶν, πρὸς ὃν καὶ ἡμεῖς Ἐκκλησιαστικῶς δεδώκαμεν ἄδειαν [.....] δέχεσθαι καὶ ἁγιασμοὺς ψάλλειν καὶ πάντα τὰ Ἱερατικά ἐκτελεῖν, εἰδήσει μέντοι καὶ ἀδεία τῶν / κατὰ τόπους ἀρχιερατικῶς προϊσταμέ-
νων. Τούτου χάριν καὶ γράφοντες εὐχόμεθα καὶ εὐλογοῦμεν πάντας ὑμᾶς πατρικῶς καὶ ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν πᾶσιν ὑμῖν / συν-
ιστῶντες πρὸς πάντας τὴν αὐτοῦ δσιότητα ἐπὶ τὸ ψάλλειν ἁγιασμοὺς ἐν τε τοῖς οἴκοις ὑμῶν καὶ τοῖς κτήμασι καὶ λοιποῖς ὑποστατικοῖς, καὶ παρέχοντες τὸ προαιρετικὸν ὑμῶν ἔλεος / μεθ' ἱλαρᾶς γνώμης, ὁ μὲν δηλονότι πρόθεσιν, ὁ δὲ παρρησίαν, ὁ δὲ τεσσαρακονταλείτουργον, καὶ ἀδελφάτον, ἢ ἱερὸν ἄμφιον, καὶ ἄλλος ἄλλο ὡς ἐκ Θεοῦ φωτισθῇ κ(αὶ) δυνάμεως ἔχει / παρακινουῦντες ἀλλήλους καὶ φιλοτιμούμενοι εἰς τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν τοῦ εἰρημένου Ἱεροῦ Μοναστηρίου, καταγράφοντες τὰ τίμια ὀνόματα ὑμῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων ἐπὶ τῷ μνημο/νεύεσθαι διηνεκῶς εἰς τὴν Ἱερὰν Πρόθεσιν, ὑπὲρ ἐλέους ὑμῶν τε καὶ σωτηρίας τῶν ἀποικομένων οἰκείων ὑμῶν κ(αὶ) συγγενῶν. Ἰνα διὰ τῆς θεαρέστου ὑμῶν ἐλεημοσύνης κοινῆς / τε καὶ κατὰ μέρος μετὰ προθυμίας, βοηθείας καὶ συνδρομῆς ἀνεγερθῇ ἀνακαινιζομένη ἢ Ἱερὰ ἐκεῖνη Ἐκκλησία, καὶ περιποιηθῇ καὶ ἐπαναλάβῃ τὴν προτέραν αὐτῆς καλλονὴν / καὶ λαμπρότητα, ὡσαύτως καὶ τὸ Ἱερὸν αὐτῆς Κοινό-
βιον μοναστήριον, καὶ μὴ καταλειφθῇ ἐρείπιον, καὶ ἐρημωμένον, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ τὸν κοινοβιακὸν ἐπιόντες βίον / καὶ συνασκούμενοι, δσιώ-
τατοι πατέρες ἀξιούμενοι τῆς τοιαύτης παραμυθίας, καὶ τοῦ τοιούτου ἐλέους διατελῶσι μονάζοντες ἐν αὐτῷ, καὶ εὐχόμενοι ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς Θεὸν ἀδιαλείπτως, οἵτινες / τοῖς κτήτορσιν αὐτῶν εὐάριθμοι γεγονό-
τες σχολίητε πάντως ἀπειροπλάσιως παρ' αὐτοῦ τοὺς μισθοὺς ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, οὗ ἡ χάρις εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. αἰε'.

/Ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ. Ἰνδ. Ηγς.

/ Εἰς τὴν Ἑλπίδα ἐδιαβάστη/κ(αὶ) ἀγιως Νικολαως Τζου-
πάλι: 1805.

/ Εἰς τὸ ἐν Βασιλευούσῃ Ἀγιοταφίτικον / Εἰς τὴν ἁγίαν Κυ-
ριακὴν ἐδιαβάστη.

Σ Χ Ο Λ Ι Α.

1. Ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ποὺ βρίσκεται στὴ θέσῃ «τοῦ δοκίμου»⁵, ἰδρύθηκε τὸ ἔτος 1612, ἀπὸ κάποιον ἱερομόναχο Συμεών⁶. Ὁ ἱερομόναχος αὐτός, ποὺ ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος ἡγούμενος τοῦ Προδρόμου, μὲ αἰτησὴν τοῦ πρὸς τὸν Πατριαρχικὸ καὶ Οἰκουμενικὸ Θρόνον ἐζήτησε, «τοῦ δοθῆναι αὐτῷ ἄδειαν καὶ Σταυρόν, τοῦ ποιῆσαι αὐτὸ (δηλ. τὸ Μοναστήριό του) Σταυροπήγιον Πατριαρχικόν...». Γιά τὸν λόγο αὐτὸ ἀπελύθη τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1619 Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Γράμμα, τοῦ Πατριάρχου Τιμοθέου Β', τοῦ ἀπὸ Παλαιῶν Πατρῶν, τὸ ὁποῖο ἀπένειμε στὴ Μονὴ τὴν Σταυροπηγιακὴ ἀξία καὶ τῆς παρεῖχε τὸ προνόμιο, «ἵνα μηδὲλως εἰσέρχεται ἐν αὐτῷ τῷ Μοναστηρίῳ παιδία νέα τοῦ σπουδάζειν ἢ μένειν καὶ μοναχὰς καὶ κοσμικὰς γυναῖκας...»⁷. Ἐγίνε δηλ. ἄβατο, γι' αὐτὸ καὶ ἐφημίσθη ἀπὸ τὸν λόγιον Σκοπελίτη μοναχό, Καισάριο Δαπόντε, ὡς, «ὁ Πρόδρομος, τὸ ἀσκητικόν»⁸.

Ὁ κτίτωρ καὶ πρῶτος ἡγούμενος τοῦ Προδρόμου Συμεών, γιὰ τὸν ἀναγκαῖο ἐτήσιο ἔλεγχον τῆς Μονῆς καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν συνηθισμένων δοσιμάτων καθόρισε στὴ Διαθήκη του, ὅπως συνιστᾶται ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς, Βοεβόδα καὶ Γραμματικὸ τῆς Χώρας. Ἀκόμη εἶχε διορισθεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀνὰ γίνεται ἡγούμενος μὲ κοινὴν ἐν φόβῳ ἐκλογὴν τῶν συνασκειμένων πατέρων, ὁ ἐναρετώτερος...⁹.

2. Διάδοχος τοῦ Συμεών περὶ τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰ. καὶ δεύτερος ἡγούμενος τοῦ Προδρόμου ὑπῆρξε ὁ ἱερομόναχος Φιλάρετος. Ὁ ἡγούμενος αὐτός

5. Τὸ τοπωνύμιον αὐτό, ποὺ εἶναι ἄγνωστο σήμερον στὴ Σκόπελο, τὸ συναντοῦμε σὲ ὅλα τὰ Πατριαρχικά Γράμματα, τὰ σχετικὰ μὲ τὴ Μονή.

6. Τὴν εἰδησιν αὐτὴ μᾶς δίνει ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπισκοπῆς Σκοπέλου καὶ γιὰ μερικὰ ἔτη ἐπιστάτης τοῦ Προδρόμου, Ἰερόθεος Διάκονος, στὴν ὑπ' ἀρ. 845/1753/τῆς 6ης/7/1833 ἀναφορὰ τοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα Ὁθωνα βλ. Γ. Α. Κ. (= Γεν. Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους), Μοναστηριακά, φάκ. 518.

7. Ἐπὶ ζῶντι προσεχῶς νὰ παρουσιάσωμε τὸ Γράμμα αὐτό, ὅπως καὶ τὰ ὑπόλοιπα ποὺ μνημονεύομε ἐδῶ.

8. Α. Παπαδοπούλου - Κερμέως, Καισαρίου Δαπόντε: Ναοὶ καὶ μοναστήρια, ἐξωκλήσια καὶ μονὴδρια ἐν Σκοπέλῳ, εἰς Byzantinische Zeitschrift, τ. 19 (1910), σελ. 92.

Ἐν ἄλλῳ ἐγκώμιῳ τοῦ Δαπόντε γιὰ τὴ Μονὴ ὑπάρχει στὸ βιβλίον τοῦ «Κῆπος Χαρίτων», στ. 30-33.

«Δεύτερον δὲ ὁ Πρόδρομος μονὴ πολλὰ τιμὰ

καθὸ πατέρων ἀσκητῶν καὶ ὄντως κατοικία»

(βλ. Ε. Legendre, Bibliothèque Grecque vulgaire, τ. 3, σελ. 160).

9. Βλ. τὰ ὅσα ἀναφέρονται στὸ Πατριαρχικὸ Γράμμα τοῦ ἔτους 1775, τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται στὴς ἐνοχλήσεις τῶν συγγενῶν τοῦ κτίτορος πρὸς τοὺς πατέρας τῆς Μονῆς. Τὸ Γράμμα ἐξέδωκε ὁ Τρ. Ε. Εὐαγγελίδης, Ἡ νῆσος Σκιάθος ..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 182-184.

είναι ο ιδρυτής της Μονής, που βρίσκεται πλησίον του Προδρόμου και της οποίας το Καθολικό, που τιμάται ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, τῆς Ἀγ. Βαρβάρας καὶ τοῦ Ἀγ. Χαραλάμπους, ἐγκαινιάσθηκε ἀπὸ τὸν τότε Ἐπίσκοπο Σικιάθου καὶ Σκοπέλου Ἰωάσαφ¹⁰, κατὰ τὸ 1698-99.

Εἰδήσεις σχετικὲς μὲ αὐτὰ που ἀναφέραμε μᾶς παρέχει τὸ Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Β', τοῦ ἀπὸ Προύσης, τὸ ὁποῖο ἀπελύθη τὸν Αὐγουστο τοῦ 1699. Μὲ τὸ Γράμμα αὐτὸ ἀνανεώνεται ἡ Σταυροπηγιακὴ ἀξία τῆς Μονῆς Προδρόμου, ἐπικυρώνεται τὸ προνόμιο τοῦ ἀβάτου καὶ ἐγκρίνεται ἡ ἱδρυσιμότης τῆς Μονῆς Ἀγ. Βαρβάρας ἀπὸ τὸν Φιλάρετο¹¹.

Ὁ ἡγούμενος Φιλάρετος ἀνεκαίνισε τὴ Μονὴ Προδρόμου τὸ 1721¹². γι' αὐτὸ καὶ εἰκονίζεται στὴν Δέηση, που ὑπάρχει στὴν Τράπεζα τῆς Μονῆς νὰ κρατᾷ τὸ ὁμοίωμά της, νὰ τὸ προσφέρει στὸν Τ. Πρόδρομο μὲ τὰ λόγια «ΕΠΙ ΤΩ Ω Ο/ΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥΤΗΝ / ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ ΟΚΟ/ΔΩΜΗCΑ» καὶ νὰ ἐπιγράφεται: «ΦΥΛΑΡΕΤΟC ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟC / Κ(ΑΙ) ΚΤΗΤΟΡ» (Εἰκ. 3.)

3. Τὸν Φιλάρετο διαδέχθηκε ὁ μοναχὸς Δοσίθεος, ὁ ὁποῖος μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὴν ὑπόθεση κατακρατήσεως κάποιου μαγαζιέου-ἀφιερώματος στὴ Μονή, γιὰ τὴν ὁποία θὰ γίνῃ λόγος στὴ συνέχεια.

4. Στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰ. ἡγούμενος στὸν Τ. Πρόδρομο εἶναι ὁ ἱερομόναχος Ἰωακείμ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του φαίνεται πὼς ἡ Μονὴ ὑφίστατο πολλὰ ἐνοχλήσεις ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ κτίτορος, οἱ ὁποῖες καὶ καθιστοῦσαν δύσκολη τὴ διαβίωσιν τῶν πατέρων¹³. γιὰ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1775 ἀπελύθη

10. Γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο αὐτὸν βλ. Ἰω. Ν. Φραγκοῦλα, Σκιαθίτικα, Α' Ἱστορία τῆς Σικιάθου, Ἀθήνα 1978, σελ. 171.

11. Ἀντίγραφο τοῦ Πατριαρχικοῦ αὐτοῦ Γράμματος ὑπάρχει στὸν Κώδικα Γ' τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου, σελ. 37-38. Περὶ λήψῃ του βλ. εἰς Νομικὸς Μ. Vapouris, Codex (Γ) Gamma of Ecumenical Patriarche, Brookline 1974, σελ. 82-83.

12. Βλ. τὴν ἐπιγραφὴν που ὑπάρχει στὸ ὑπέρθυρο τοῦ Καθολικοῦ καὶ εἶναι ἡ ἐξῆς: «ΔΕΗCΙ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ 1721». Π. Δαζαρίδης, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 292. Ἀδ. Σάμψων, Ναοὶ καὶ Μοναί, ..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 44.

13. Στὸν Κώδικα Ν. Κριτίου ὑπάρχει Γράμμα ἀχρονολόγητο, που ἐπιγράφεται: «Τάξεως Ἐκκλησιαστικῆς περὶ κατὰ τῶν ἀτάκτως ἀντιποιομένων λαϊκῶν / τῆς δεσποτείας καὶ (αἰ) χρήσεως καὶ (αἰ) ἐπιτροπῆς τῶν ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ πέντε / σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων ἐπὶ προφάσει κτητορικοῦ / δικαίου». Ἡ Μονὴ Προδρόμου συμπεριλαμβανέται μετὰ τῶν Μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα «τινὲς τῶν αὐτόθι (δηλ. τῶν ἐν Σκοπέλῳ) Χριστιανῶν ἐφθασαν αὐτὰ εἰς δουλείαν ὑπαγαγεῖν καὶ τῇ ἐν αὐτῷ ἐξουσίᾳ ὑποτάξαι». Κώδ. 287 Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, σελ. 518-519. Βλ. καὶ Ἐλένης - Νίκης Ἀγγελομάτῃ - Τσοῦκαράκη, Νικόλαος Κριτίας, Βιογραφικὰ καὶ ἐργογραφικά, εἰς «Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά», τ. 1 (1984) σελ. 327.



Εἰκ. Ὁ ἡγούμενος καὶ ἀνακαινιστὴς τῆς Μονῆς
Ἱερομόναχος Φιλάρετος.

Πατριαρχικό και Συνοδικό Γράμμα του Πατριάρχου Σωφρονίου Β'¹⁴, του από 'Ιεροσολύμων, πρὸς τὸν 'Επίσκοπο Σκοπέλου Διονύσιο¹⁵ καὶ τοὺς προσεστοὺς τῆς νήσου, στὸ ὁποῖο ὀριζόταν, ὅπως «λείψουν εἰς τὸ ἐξῆς αἱ τοιαῦται ἐνοχλήσεις εἰς τὸ μοναστήριον...».

Τῆς ἴδιας μηνολογίας καὶ χρονολογίας εἶναι καὶ ἓνα δευτέρο Πατριαρχικό καὶ Συνοδικό Γράμμα τοῦ ἰδίου Πατριάρχου. Τὸ Γράμμα αὐτὸ εἶναι ἡ ἀπόφασις ἐκδικάσεως μιᾶς ὑποθέσεως, μεταξὺ τοῦ ἡγουμένου 'Ιωακείμ (μετὰ τὴ συμμετοχὴ τοῦ συμμοναστοῦ του Στεφάνου μοναχοῦ) καὶ τοῦ Σκοπελίτου 'Ιωάννου τοῦ 'Αναστασίου, σχετικὰ μετὰ τὴν κατακράτηση ἀπὸ μέρους τοῦ δευτέρου ἑνὸς μαγαζιέλου-ἀφιερώματος στὴ Μονή¹⁶.

5. Ἡ Μονὴ ἀπέκτησε μεγάλη κτηματικὴ περιουσία μετὰ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. Κτήματα εἶχε «ἐπάνω εἰς τὴν Σκόπελον μετόχια τρία» τὸ ἓν εἰς τὸν Καλόγηρον, λεγόμενον, τὸ ἄλλο εἰς τὴν Γλώσσαν καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὸ 'Ἐλεος¹⁷. Μετόχιο τοῦ Προδρόμου ὑπῆρξε ἐπίσης καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας 'Ελευθερώτριας, «στὸ μάρμαρο», μέσα στὴ Χώρα¹⁸. 'Ακόμη ἡ Μονὴ διέθετε ἐλαιοτριβεῖο καὶ νερόμυλο¹⁹.

6. Στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰ. ἀπελύθη ἀχρονολόγητο Πατριαρχικό καὶ Συνοδικό Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Ζ', τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας. Τὸ Γράμμα αὐτὸ ἀνανέωνε τὴν Σταυροπηγιακὴ ἀξία τῆς Μονῆς καὶ ὅριζε, ὅπως ἡ σφραγὶς τῆς Μονῆς «διαιεθεῖ εἰς τμήματα τέσσαρα καὶ ἡ μὲν λαβὴ παρακατατεθειμένη ὑπάρχει τῷ ἡγουμένῳ, τὰ δὲ τέσσαρα κτήματα τέσσαρσι συγκοινοβιάταις πατράσιν». Καθοριζόταν ἐπίσης, ὅπως ὁ ἡγούμενος «ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις φορεῖν ἐπ' ἐκκλησίας μανδύαν προχειριζόμενον καὶ Πατερίζαν».

14. Τὸ Γράμμα αὐτὸ ἐξέδωκε ὁ Τ.ρ. Ε. Εὐαγγελελίδης, 'Ἡ νῆσος Σκιάθος ..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 182-184.

15. Γιὰ τὸν 'Επίσκοπο αὐτὸν βλ. 'Ιω. Ν. Φραγκοῦλα, Σκιαθίτικα, Α', 'Ιστορία τῆς Σκιάθου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 172 - 173.

16. Κι αὐτὸ τὸ Γράμμα ἐξέδωκε ὁ Τ.ρ. Ε. Εὐαγγελελίδης, 'Ἡ νῆσος Σκιάθος ..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 184-185.

17. Λεπτομερὲς «καταγραφὴ τῶν κτημάτων τῶν Μονηδρίων τῆς νήσου Σκοπέλου» (μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Προδρόμου) ὑπάρχει στὴν ὑπ' ἀρ. 336/23 7βρίου 1833 ἀναφορὰ τῆς Δημογεροντίας Σκοπέλου, πρὸς τὸν Βασ. 'Επαρχον τῶν Βορ. Σποράδων. Βλ. ἐπίσης τὴν ὑπ' ἀρ. 1752/1833 ἔκθεσιν τοῦ 'Επισκόπου Σκοπέλου Εὐγενίου. Καταγραφὴ τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς Μονῆς ὑπάρχει καὶ στὴν ἔκθεσιν τῆς 'Εκκλ. ἐπιτροπῆς ποῦ ἔγινε τὸ 1829. Βλ. καὶ σημ. 20.

18. 'Α. Παπαδοπούλου - Κερμεώης, Καισ. Δαπόντε: Ναοὶ κ.λπ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 92. Βλ. ἐπίσης τὴν ὑπ' ἀρ. 223/22 'Ιουλίου 1833 ἔκθεσιν τῆς Δημογεροντίας Σκοπέλου, ποῦ βρίσκεται στὸ ἴδιο φάκ. 474. Μοναστ., τῶν Γ.Α.Κ.

19. Βλ. τὰ ὑπ' ἀρ. 1276/6 'Οκτ. 1836 καὶ 20631/5 'Ιουνίου 1843 ἔγγραφα ποῦ βρίσκονται στὸ φάκ. 518 Μοναστ., τῶν Γ.Α.Κ. καὶ σχετίζονται μετὰ τὴν ἐνοικίαση τοῦ ἐλαιοτριβεῖου καὶ τοῦ ὕδρομύλου, ἀντίστοιχα.

7. Στις ἀρχές τοῦ 19ου αἰ., μετὰ ἀπὸ τούς, κατὰ καιρούς, ἐπισυμβάντας σεισμούς, ὁ ναὸς τοῦ Καθολικοῦ ὑπέστη πολλές ζημιές. Παρ' ὅλη τὴν περιουσιακὴ δύναμη ὅμως ποὺ διέθετε ἡ Μονή, δὲν ἦταν δυνατό νὰ τὸν ἀνακαινίσει. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀπέλυσε, ὕστερα ἀπὸ ἄδεια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὴν ἀνωτέρω ἐγκύκλιο ὑπὲρ βοηθείας, τὴν ὁποία ὑπέγραψε ὁ ἡγούμενος Κύριλλος ἱερομόναχος. Συγχρόνως ἀπεστάλησαν ἀπὸ μέρους τῶν πατέρων οἱ Γέροντες Διονύσιος καὶ παπα-Ἀκάκιος μὲ μερίδα ἱερῶν Λειψάνων²⁰, γιὰ τὴν συλλογὴ ἐλεῶν, ἀπὸ μέρους τῶν Μητροπολιτῶν, Ἱεραρχῶν, ἀρχόντων, Καθηγουμένων, κληρικῶν, καρaboκυραίων, πρωτομαστόρων τῶν ρουφετίων καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν. Ἡ βοήθεια ἦταν δυνατό νὰ προσμετρηθεῖ ὡς «παρρησία, σαρανταλείτουργον, πρόθεσις, ἀδελφᾶτον»²¹.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ μεταβαίνει στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ Προδρόμου ἱερομ. Κύριλλος, πρὸς τὸν ὁποῖο δίνεται τὸ ἀνωτέρω Πατριαρχικὸ Γράμμα τοῦ Καλλινίκου Ε', γιὰ τὴν συλλογὴ ἐλεῶν.

8. Τὸ τελευταῖο Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Γράμμα τὸ ὁποῖο γνωρίζουμε ὅτι ἀπελύθη, γιὰ νὰ ἀνανεώσει τὴ Σταυροπηγιακὴ ἀξία τῆς Μονῆς, εἶναι τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, τὸ ὁποῖο συνετάγη τὸν Ἰούνιο τοῦ 1820.

Ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα ὅμως ἀρχίζει ἡ παρακμὴ τῆς Μονῆς.

9. Φαίνεται πὼς μέχρι τοῦ 1825 διέμεναν στὴ Μονὴ τοῦ Προδρόμου μοναχοί²². Γιατὶ ἀργότερα, «διασκορπισθέντων τῶν κληρικῶν (δηλ. τῶν πα-

20. Στὴν ἐκθεσὴ «τῆς κατὰ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων» (Φεβρουάριος 1829) ἀναφέρεται ὅτι, στὸν Ἱμῖο Προδρόμο ὑπῆρχαν 29 τεμάχια ἱερῶν Λειψάνων, ἀργυρόδετα. Βλ. Γ. Α. Κ., Ὑπ. Ὁρησκείας, φάκ. 19 (1829), ὅπου καὶ τὸ Κατάστιχο τῆς Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῆς.

Τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1841, ὅταν ἐγίνε νέα καταγραφή τῶν «ἱερῶν ἀμφίων καὶ κειμηλίων τῆς ἐν Σκοπέλῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου», εὐρέθησαν «32 κομμάτια ἅγια Λείψανα μικρά, ἀργυροδεμένα». Βλ. Γ. Α. Κ., Μοναστηριακά, φάκ. 477, ὅπου καὶ τὰ ἐγγραφα καταγραφῆς.

Στὴ Μονὴ Προδρόμου φυλάσσονταν καὶ τὰ ἱερὰ Λείψανα τοῦ πολιούχου τῆς νήσου Σκοπέλου, Ἁγ. Ρηγίνου. Κωνσταντίνου Δαπόντε, Βίβλος ἱερὰ περιέχουσα τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγ. Ρηγίνου, Βενετία 1746, σελ. 26. Βλ. ἐπίσης Ἰωάννου Λεονάρδου, Νεωτάτη τῆς Θεσσαλίας χωρογραφία, Ἐν Πέστῃ 1836, σελ. 177. Σήμερα τὰ Ἱ. Λείψανα τοῦ Ἁγίου φυλάσσονται στὸν Ἱ. Ν. Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, Σκοπέλου.

21. Ἑρμηνεῖα τῶν ὅρων αὐτῶν βλ. εἰς Σωτ. Α. Βαρναλίδου, Ἀνέκδοτος ἐγκύκλιος ὑπὲρ βοηθείας τοῦ ἐν Βελεγράδῃ ναοῦ τῶν Γενεσίων τῆς Θεοτόκου, τοῦ ἐπιλεγομένου τῆς Ἀρδενίτζης, περ. «Γρηγόριος Παλαμάς», τ. 61 (1978), σελ. 200-201, σημ. 18-21.

22. Βλ. τὴν ἀπὸ 7ης Ἰουλίου 1825 ἀναφορὰ τοῦ παραστάτου Σκοπέλου Ζαχαρία Παναγιωτίδη, πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ὁρησκείας, στὴν ὁποία μεταξὺ τῶν ἄλλων σημειώνονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ Καθηγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, νὰ διδῇ πρὸς τὸν Διδάσκαλον Ἀστέριον ἀνὰ εἰκοσιπέντε ὀκάδας ἀλεύρου κατὰ μῆνα ἀπὸ τὴν πρόσο-

τέρων) ἔνεκα τῶν ἀνωμάτων τῆς Ἐπαναστάσεως περιστάσεων»²³, διαλύθηκε. Τὴν ἐπιστάσιά τότε ἀνέλαβαν οἱ Δημογέροντες Σκοπέλου, ἕως τὸν Ἰούνιο τοῦ 1828, ὅταν διορίσθηκε Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος Βορείων Σποράδων ὁ Ἀναστ. Λόντος, ὁπότε καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐπιστάσιά τοῦ Προδρόμου ὁ Γραμματέας τῆς Ἐπισκοπῆς Σκοπέλου καὶ πρῶην Νοτάριος τῆς νήσου, ἱεροδιάκονος Ἱερόθεος Λοῖζου²⁴.

Στις 3 Μαρτίου 1829 ὁ προσωρινὸς Διοικητὴς Σκοπέλου Ἀντ. Κριεζῆς ἔπαυσε τὸν Ἱερόθεο ἀπὸ ἐπιστάτη καὶ στὴ θέση του διόρισε τρεῖς ἀπὸ τοὺς προκρίτους, δηλ. τοὺς Μοναχάκη Εὐαγγελينوῦ, Νικόλαο Χατζησταμάτη καὶ Ἀλέξανδρο Δαπόντε²⁵.

Τὸν Ἱερόθεο ὁμως ἐπανεφέρει στὴν προηγούμενη θέση τοῦ ἐπιστάτου τοῦ Προδρόμου, ὁ Διοικητὴς Σκοπέλου Χριστοφόρος Περραιβός, στὶς 26 Μαΐου τοῦ 1832· στὴ θέση του αὐτὴ ὁ Ἱερόθεος παρέμεινε ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ 1833.

10. Ὅταν μὲ τὸ Διάταγμα τῆς 25ης Σεπτεμβρίου (7 Ὀκτ.) τοῦ 1833²⁶ «ἡ Β. Κυβέρνησις διέλυσε τὰ διάφορα τοῦ Κράτους Μονήδρια μετέφερεν ὑπὸ τὴν διαχείρησίν της καὶ τὸ διαληφθὲν ιδιόκτητον τοῦ κοινοῦ μας Μονήδριον (τοῦ Προδρόμου)», παράλληλα δὲ καὶ «τὴν ἐπικαρπίαν τῶν κτημάτων του...»²⁷.

Ὁ Δῆμος Σκοπέλου προσπάθησε μὲ διάφορες ἐνέργειες, ποὺ κατὰ καιροὺς ἔκαμε, νὰ παραλάβει τὴ Μονὴ Προδρόμου καὶ τὴν περιουσία της ὑπὸ τὴν ἐξουσία του, διότι τὰ θεωροῦσε ιδιοκτησία του. Ἐπίσης τὸ 1851, μὲ αἴτηση τῶν Δήμων τῆς Ἐπαρχίας Σκοπέλου, οἱ Βουλευτὲς τῶν Βορ. Σποράδων καὶ ιδιαίτερα τῆς Σκοπέλου, μὲ ἀναφορά τους πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἑσωτε-

δον τοῦ Μοναστηριακοῦ μύλου». Ἀ π. Β. Δ α σ κ α λ ά κ η, Κείμενα-Πηγὰι τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, Σειρὰ Α', Τὰ περὶ Παιδείας, Μέρους πρῶτον, Ἀθῆναι 1968, σελ. 87.

23. Βλ. τὴν ὑπ' ἀρ. 552/469/19 Ἰουν. 1845 ἀναφορά τοῦ Δημάρχου Σκοπέλου Ἰω. Γ. Γεωργάρα, πρὸς τὴν Βουλὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἡ ἀναφορά αὕτη βρίσκεται στὰ Γ. Α. Κ. Μοναστ., φάκ. 518.

24. Γι' αὐτὸν βλ. τὴ μελέτη μας «Ἐνοριακοὶ ναοὶ καὶ ἐφημέριοι στὴ νῆσο Σκόπελο τὸ ἔτος 1833», (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. «Ἐφημέριος»), Ἀθῆναι 1986, σελ. 14-15.

25. Βλ. τὴν ἀναφορά τοῦ Ἱεροθέου Διακόνου, στὴν σημ. 6. Βλ. ἐπίσης Γ. Α. Κ. χφ. ἀρ. 187, φ. 127, ἀρ. πρξ. 404/1 Ἰουνίου 1829. Ἐφημέριος γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα στὴ Μονὴ διετέλεσε ὁ πάροικος ἱερέας, παπα-Τριαντάφυλλος Κασσανδριανός. Χφ. ἀρ. 188, φ. 8, ὅπου, καὶ τὸ ἀπὸ 12/3/1830 Ἀποδεικτικόν, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ἐφημέριος «ἐπληρώθη ... τοὺς συμφωνηθέντας μηνιαίους μισθοὺς του», ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴ τῆς Μονῆς.

26. Ἀρχιμ. Σ τ ε φ ά ν ο υ Γ ι α ν ν ο π ο ὕ λ ο υ, Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἐν Ἀθῆναις 1901, σελ. 640-642. Ἀρχιμ. Θ ε ο κ λ ή τ ο υ Σ τ ρ ά γ κ α, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ πηγῶν ἀψευδῶν, τ. Α', Ἀθῆναι 1969, σελ. 69-70.

27. Βλ. τὴν ἀναφορά τοῦ Δημάρχου Γεωργάρα στὴ σημ. 23.

ρικῶν, ἐζήτησαν «νὰ παραχωρηθῶσι τὰ κατὰ τὴν Ἐπαρχίαν των διαλελυμένα Μοναστήρια εἰς τοὺς Δήμους». Τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, πρὸς τὸ ὁποῖο διαβιβάσθηκε ἡ ἀναφορά τῶν Βουλευτῶν, ὡς ἀρμόδιο ἀπάντησε πρὸς τὸ Ὑπ. Ἐσωτερικῶν μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 13526/6/9/1851 ἔγγρ., στὸ ὁποῖο τονιζόταν, ὅτι ἡ ἀπαίτηση αὐτή, τοῦ νὰ παραχωρηθοῦν δηλ. τὰ Μοναστήρια στοὺς Δήμους, «μᾶς φαίνεται ἀπαράδεκτος, ὡς ἀνυπόστατος, διότι οὐδαμῶς ποτε ἠκούσθη μοναστήριον Δημοτικόν»²⁸. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθεῖ, ὅτι ἡ περιουσία τῆς Μονῆς εἶχε μεταβιβασθεῖ στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν μὲ νόμο τῆς 29/4/1843· ἀργότερα, τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ κτήματα ἐκποιήθηκαν σὲ ἰδιώτες²⁹.

11. Στις 17 Ἰουνίου 1868, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος Καλλίνικος Καμπάνης ἀπέστειλε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπιστολὴ ὅπου ἀνέφερε ὅτι «τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Σκοπέλου, συνέταξεν ἱκετήριον πρᾶξιν διευθυνθεῖσαν διὰ τοῦ Ἐπαρχοῦ Σκοπέλου εἰς τὸ καθ' ὅμᾶς Ὑπουργεῖον, δι' ἧς ἐξαιτοῦνται τὴν σύστασιν τοῦ Τιμίου Προδρόμου εἰς διατηρουμένην Μονήν». Καὶ παρακαλοῦσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπως διενεργήσει «τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἐν Σκοπέλῳ Τιμίου Προδρόμου εἰς διατηρουμένην Μονήν, ἔχουσιν μετόχια τὴν τοῦ Ἀγ. Πηγίνου Μονὴν καὶ τὸ ἐν Πεπαρήθῳ μονήδριον» (ἐννοεῖ τὴ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς, στὴν ἐρημόνησο Πιπέρι)³⁰.

12. Τὸ 1894 ἤλθε στὴ Μονὴ Προδρόμου καὶ ἐγκαταστάθηκε ὁ Ἀρχιμ. Γέρων Σωφρόνιος Κεχαγιόγλου, ὁ ὁποῖος καταγόταν ἀπὸ τὴ Ρεδιαστὸ τῆς Θράκης, εἶχε ἀσκηθεῖ στὴν ἔρημο τοῦ Ἀγ. Ὅρους καὶ εἶχε διατελέσει γιὰ λίγο ἡγούμενος στὴ Μονὴ Εὐαγγελισμοῦ Σκιαθοῦ³¹. Ὁ Γέροντας, «κατόπιν τραχέων ἀγώνων καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν ἀντιδράσεων κατώρθωσε νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν Μονήν, ἣν κατέστησε κέντρον πνευματικῆς οἰκοδομῆς...»³². Ἀφοῦ ἀνεκαίνισε τὴ Μονὴ τῆς ἔδωσε τὴν παλιά της αἴγλη συστήνοντάς ἀδελφότητα καλογραιῶν, οἱ ὁποῖες διέμεναν στὴν ἀρχή, στὴ Μονὴ Ἀγ. Βαρβάρας καὶ ἀργότερα στὸν Τίμιο Πρόδρομο. Ὑπῆρξε προσωπικὸς φίλος τοῦ Ἀγ. Νεκταρίου³³. ἔκοιμήθη δὲ στίς 14 Ἀπριλίου 1934, σὲ ἡλικία 95 ἐτῶν (Εἰκ. 4).

28. Μητροπολίτου πρ. Λήνου Βασιλείου Ἀτση, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς νήσου Σκύρου, Ἀθῆναι 1961, σελ. 213.

29. Ἀδ. Σάμψων, Ναοὶ καὶ Μοναί, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 205-206, σημ. 6.

30. Γ. Α. Κ., Μοναστ., φάκ. 501.

31. Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος ἡγουμένευσεν στὴν ἱστορικὴ αὐτὴ Μονὴ τῆς Σκιαθοῦ ἀπὸ τὸ 1887-1892. Ἰω. Ν. Φραγκοῦλα, Σκιαθίτικα Δ', Μνῆμες Σκιαθοῦ, Ἀθῆναι 1986, σελ. 134-138.

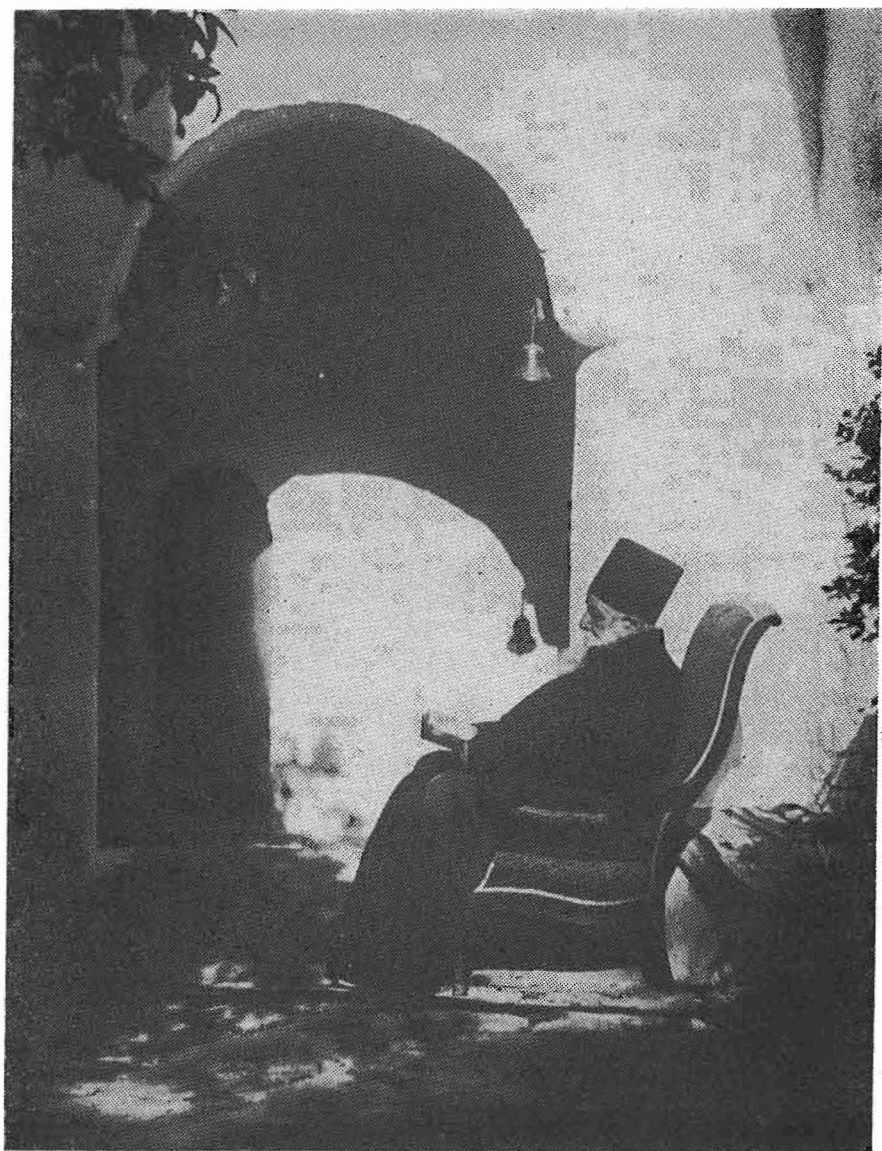
32. Γ. Α. Γαλιτή, Σωφρόνιος Κεχαγιόγλου, Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τ. 7, (Ἀθῆναι 1965), στ. 536-537.

33. Στὴ Μονὴ σῶζονται δύο ἐπιστολὲς τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου πρὸς τὸν Γέροντα Σωφρόνιο, γραμμένες ἀπὸ τὴ Μονὴ Ἀγ. Τριάδος Αἰγίνης, στίς 27/7/1912 καὶ 21/7/1916. Ἐπιθυμία τοῦ Ἀγ. Νεκταρίου ἦταν νὰ συμμονάσει μὲ τὸν π. Σωφρόνιο στὸν Τίμιο

Πιστή μαθήτρια και τέκνον υπακοῆς στὸν Γέροντά της Σωφρόνιο ὑπῆρξε ἡ μοναχὴ καὶ ἡγουμένη γιὰ πολλὰ χρόνια στὸν Τ. Πρόδρομο, Ξένη Γαλατσάνου († 17/8/1980). Ἡ μοναχὴ αὐτὴ ἐργάσθηκε πολὺ γιὰ τὴ Μονή. Σήμερα στὴ Μονὴ Προδρόμου ὑπάρχουν πέντε μοναχές, μὲ ἡγουμένη τὴ μοναχὴ Ξένη Σδούγκου³⁴.

Πρόδρομο· αὐτὸ ἀναφέρεται σὲ ἐπιστολή, ποὺ ἀπέστειλε ὁ "Ἅγιος πρὸς τὶς μοναχές τῆς 'Αγ. Τριάδος: «Ὁ νοῦς μου καὶ ὁ πόθος μου εἰσὶν ἀλλαχοῦ, εἰς τὸν Πρόδρομον τῆς Σκοπέλου...». Βλ. Θεοδωρήτου μοναχοῦ 'Αγιορείτου, 'Ο "Ἅγιος Νεκτάριος, 'Αθήναι 1977, σελ. 215 καὶ σελ. 186, σημ. 1.

34. 'Απὸ τὴ θέση αὐτὴ θερμὰ εὐχαριστῶ τὴν ἡγουμένη τῆς Μονῆς Προδρόμου, Μοναχὴ Ξένη, τὸν καθηγητὴ κ. Π. Β. Παύλο, τὸν κ. Ξέν. 'Α. 'Αντωνιάδη, τὸν κ. 'Α. Μ. Κανάρη, τὸν ἐπιμελητὴ τοῦ Μ. Ι. Ε. Τ. κ. 'Αγ. Τσελέκα, καὶ τὸν ἐκδότῃ τοῦ περ. «Σκιαθός» κ. Χρ. Β. Χειμώνα, γιὰ τὴν βοήθειά τους.



*Εἰκ. Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος Κεχαγιόγλου στὸν Τίμιο Προδρόμο
(φωτογρ ΖΗΜΕΡΗ).*